

BYLAAG 3 (Bylaag by 5.1 van Leerstellige en Aktuele Sake)

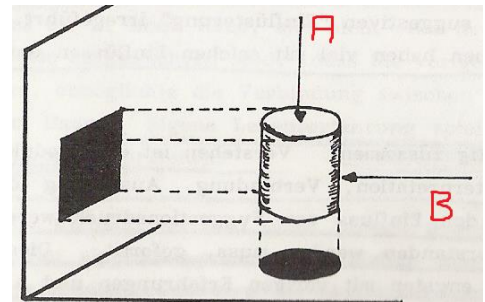
RELATIVISME, PERSPEKTIVISME, GELDIGHEID EN KONSENSUS

(Deist FE 2000 *The Material Culture of the Bible. An Introduction*. Sheffield: Sheffield Academic. pp.41-47)

In die boek waaraan Ferdinand Deist besig was om te werk, toe hy skielik oorlede is, skryf hy onder meer oor die verskillende perspektiewe, relatiwiteit en konsensus. Hier volg dit wat hy in die verband aan te bied het.

PERSPEKTIVISME

Wanneer ons 'n driedimensionele voorwerp vanuit twee verskillende perspektiewe (A en B) belig, sodat die skaduwee op 'n tweedimensionele oppervlak val, sien ons twee verskillende prentjies (A en B) van dieselfde voorwerp. Sou die een en/of die ander waarnemer sy/haar perspektief as die enigste ware perspektief sien, sal hy/sy dit wat hy/sy sien aanbied as verteenwoordigend van die werklikheid. Om te bevestig dat hy/sy perspektief die ware weergawe of perspektief van/op die werklikheid is, sal hy/sy allerlei meetinstrumente en eksperimente ontwerp en/of aanwend om presies dit wat hy/sy sien te bevestig.

Indien A en B besluit om 'n multidissiplinêre benadering te volg, gaan hulle by twee wedersyds uitsluitende gevolgtrekkings uitkom. Met die "werklike" prentjie buite sig, is die twee waarnemers uitgelewer aan perspektivisme.

Toe Feyereabend die frase "everything goes" gebruik het, het hy nie bedoel enige standpunt/mening is reg, of almal is (ewe) reg nie. Hy wou alleen maar daarop wys dat geen teorie sekerheid kan waarborg nie, aangesien alle metodes - selfs die mees voor die hand liggende - hulle beperkings het. Indien mens dit nie voor oë hou nie, is dit maklik om mense - jouself ingesluit - op 'n rasonale manier aan die neus te lei. Perspektivisme beteken nie noodwendig radikale relativisme t.o.v. kennis konstruksie nie.

RELATIVISME

Kant het immers reeds beduie dat ons nie toegang tot werklikheid self het nie. Ons werk met mediaal waargenome ("medially observed") en waargeneemde ("perceived") werklikheid (reality). Indien ons as't ware met 'n goddelike oog na die werklikheid kon kyk (die voorbeeld hierbo), dan sou ons gesien het dat beide perspektiewe verkeerd is, maar tog ook nie heeltemal verkeerd nie. Ons sou ook geweet het dat dit beter sou wees om beide perspektiewe te aanvaar, al lyk hulle vir beide waarnemers of ons wedersyds uitsluitend.

En dan, indien beide partye die relatiwiteit van hulle eie waarneming/perspektief sou aanvaar, sou hulle waarskynlik óf die moontlikheid kon raaksien om met konstruktiewe argumente te soek na 'n

beter waarnemersposies/perspektief om die objek 'n bietjie meer akkuraat te beskryf, óf om hulle twee verskillende perspektiewe as komplementêrend raak te sien.

Dit is dus moontlik om die relatiwiteit van ons onderskeie perspektiewe te aanvaar, sonder om die vraag na die beter, of 'n meer geldige perspektief te laat vaar. Sodra 'n mens die relatiwiteit van jou eie posisie/perspektief aanvaar, sowel as die ander se reg om 'n eerlike, alhoewel ander perspektief /mening te hê, word die speelveld gelyk en bied dit die moontlikheid vir konstruktiewe debat.

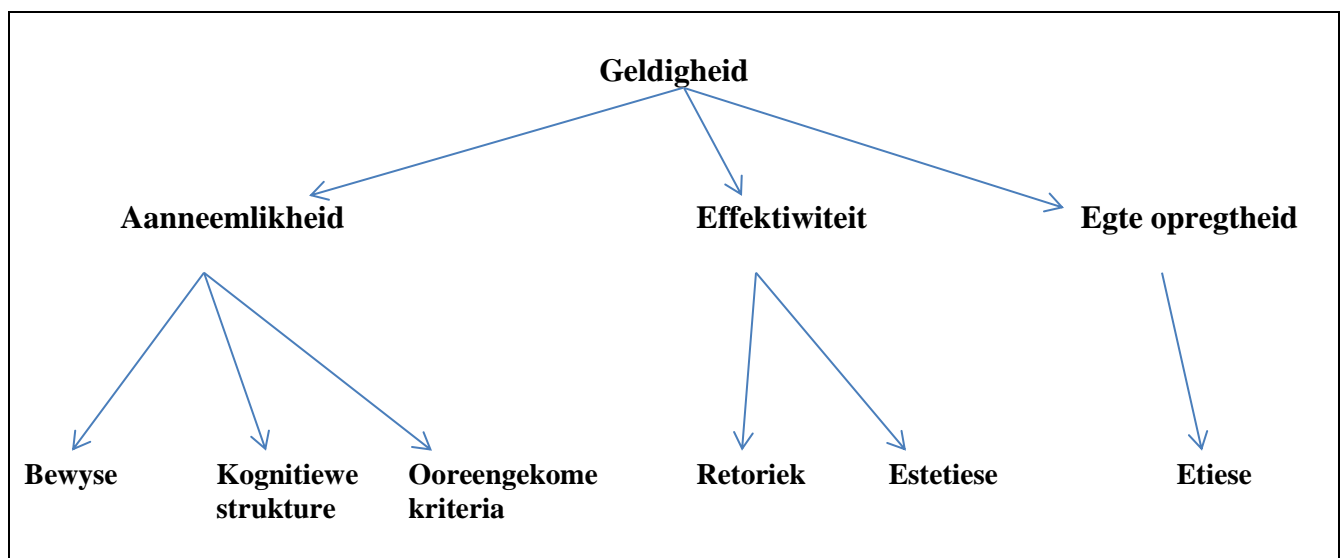
Dit is baie belangrik om te besef dat so 'n debat sy doel nooit kan wees om 'n ewige en altyd geldende en/of universele waarheid te ontdek nie. As mense het ons immers nie so 'n perspektief nie. Ten minste kan dit lei tot 'n beter beredeneerde perspektief/mening. Dit gebeur egter net wanneer beide perspektiewe se voorstanders in die argumentering en beredenering werklik opsoek is na die bes moontlike oplossing (en nie om die argument te wen nie) én in die proses ook weer baie eerlik die eie strategie, argumentering en posisie stelling ondersoek/herbesoek. Meer nog, dit word dan ook moontlik dat gespreksgenote nader kan kom aan die onderskeiding ten opsigte van wat 'n beter en wat 'n swakker interpretasie moontlikheid is.

GELDIGHEID

Dit is in die opsig dat geldigheid ("validity") belangrik is. Geldigheid het onder meer te doen met die moontlikheid/aanneemlikheid ("plausibility), effektiwiteit ("effectiveness") en egtheid ("genuineness") van 'n perspektief/mening. Die teenoorgestelde het te doen met misleiding - ook soms verleiding - ("deceitfulness), ontwyking/verdoeseling ("delusiveness") en verlokking ("beguiling").

Aanneemlikheid dui op die bewyse wat ten gunste van 'n perspektief/mening aangevoer word en saam met effektiwiteit dui dit die rigting aan na die oorredingsvermoë van 'n bepaalde mening/perspektief. Op sy beurt dui egtheid op die etiese kant van 'n perspektief/mening in die sin dat dit gewoon van opregte eerlikheid getuig.

Dit wat hier bo bedoel word, kan soos volg grafies voorgestel word:

Om oortuig te word dat 'n bepaalde perspektief moontlik meer waarskynlik as 'n ander een is, moet soveel as moontlik van bogenoemde elemente teenwoordig wees, terwyl enkele onontbeerlik vir die proses is. Grondige bewyse ten gunste van 'n bepaalde perspektief of mening is baie belangrik, maar indien daar nie ooreengekome kriteria is nie, óf nie daarby gehou word nie is oortuiging en/of konsensus nie moontlik nie.

KONSENSUS

Na alles gesê is, het ons egter waarskynlik niks meer as 'n aantal waarskynlike opsies nie. Ons moet eerstens onthou dat konsensus nie aanspraak kan maak daarop dat dit universele konsensus is nie. Ons behoort eerder te praat van plaaslike konsensus. Onder ons, in hierdie tyd, met die lig tans tot ons beskikking en onder hierdie omstandighede en in die lig van die perspektiewe onder ons, kan ons tot 'n lokale/plaaslike/eie tyd se konsensus kom, maar nooit tot 'n universele, algemeen geldende konsensus nie.

Tweedens kan dit nie eintlik enige iets bevestig, of as waar bewys deurdadig dit konsensus nou die nuwe meerderheid opinie word nie. Die "plaaslike" aard van konsensus sluit by verstek die aanspraak op universele, altyd geldende sekerheid uit. ***Wat konsensus wel kan doen, is om almal uit te nooi om 'n bepaalde oortuiging te ondersteun.***

Ons doen dit almal in ons gewone alledaagse lewe ten opsigte van besluitneming. Ons kies min vir een opsie teen 'n ander een omrede ons absoluut seker is, dit is die regte een is. Ons neem meestal 'n besluit omrede ons oortuig is keuse A is beter as keuse B. In ons alledaagse lewe en wat die kerk betref, onder gelowiges oor die algemeen, is oortuiging meermale gebaseer op geleefde waardes, eerder as op epistemologies, bevestigde universele beginsels.